

סיכומי הדף היומי

מחודדים | ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה | בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום ז"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשר ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת לך לך - י"א חשוון תש"פ

דף י"ז ע"א

אמר רבי שמעון בן יוחאי - ארבעה דברים הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן: הנכנס לביתו פתאום, וא"צ לומר לבית חבירו, והאוחז באמה ומשתין מים, ומשתין מים ערום לפני מטתו, והמשמש מטתו בפני כל חי. ולא לפני עכברים, אלא כגון אלו שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהם ושפחותיהם, שדורשים 'שבו לכם פה עם החמור' עם הדומה לחמור.

חמשה דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו:

(א) האוכל שום קלוף, בצל קלוף, ביצה קלופה, שעבר עליהן הלילה. ואפילו אם היו מונחים בסל וצרוּרין וחתומין, שרוח רעה שורה עליהן. ודווקא כשלא שיר בהן עיקרן או קליפתן, אבל אם שיר בהן עיקרן או קליפתן מותרים.

(ב) השותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה. והוא שלנו בכלי מתכות או בכלי נתר.

(ג) הלן בבית הקברות כדי שתשרה עליו רוח טומאה, שלפעמים מסכנות אותו.

(ד) הנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים, מפני שאשה מעוברת עוברת עליהן ומפלת. י"א שאינו מזיק אלא אם נטלן במספרים, ונטל של ידיו ורגליו, ולא חתך כלום אחריהם, ואין דבריהם נכונים אלא בכל אופן הוא מזיק. ושלא דברים נאמרו בצפרנים: שורפן - חסיד, קוברן - צדיק, זורקן - רשע.

ה. המקיז דם ומשמש מטתו. ואם עושה כן יהיו לו בנים חלשים. ואם הקיזו שניהם ושמשו, יהיו להם בנים בעלי ראתן (חלשים יותר מדאי שיש להם שרץ במוחן). ודווקא כשלא טעם כלום, אבל אם טעם מותר.

אסור לו לאדם שישמש מטתו ביום - שנאמר 'אהבת לרעך כמוך', ואפשר שיראה בה דבר מגונה ותתנגה עליו. ישראל קדושים הם ואין משמשין מטותיהן ביום. ואם היה בית אפל מותר, ותלמיד חכם מאפיל בכסותו ומשמש.

של בית מונבז המלך היו עושיין שלש דברים ומזכירין אותן לשבח: היו בודקין מטותיהם (עדי הבדיקה) ביום, ובודקין מטותיהם במילא פרהבא (קוטו"ן שהוא לבן ונראית בו טיפת דם כחרדל, וי"מ צמר נקי ורך), ונוהגין טומאה וטהרה בשלגים.

אין בודקין את המטה לא בעד אדום, ולא בעד שחור, ולא בפשתן, אלא בפקולין או בצמר נקי ורך. ודווקא בפשתן עצמו אבל בודקין בבגד של פשתן, וי"א שדווקא בבגדים בלויין של פשתן, ולא בבגדים חדשים של פשתן.

שלג אינו לא אוכל ולא משקה. חישוב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין, למשקה מטמא טומאת משקין. נטמא מקצתו לא נטמא כולו, ואם העבירו על אויר תנור נטמא כולו, שהתורה העידה על כלי חרס אפילו מלא חרדל. ואם נטהר מקצתו נטהר כולו.

דף י"ז ע"ב

משל משלו חכמים באשה: החדר והפרוזדור והעלייה. החדר בפנים, והפרוזדור מבחוץ, ועלייה בנויה על שתיהן, ולול פתוח בין עלייה לפרוזדור, ודמי עליה באין לפרוזדור דרך הלול.

דף החדר - טמא, דם העלייה - טהור.

נמצא דם בפרוזדור - נחלקו אמוראים בדבר (ע"פ מסקנת הסוגיא עד י.ח.):

לרמי בר שמואל ורב יצחק בריה דרב יהודה (תלמידי רב הונא) - אם נמצא בפרוזדור מן הלול ולחוץ, ספקו טהור. נמצא מן הלול ולפנים, אם נמצא בקרקע הפרוזדור, וודאי טמא, שהוא כדרך יציאתו מן החדר וחזקתו שבא מן המקור. ואם נמצא בגגו של פרוזדור, הוא ספק טמא, לפי שיצא ממנהג הלול, שהבא מן החדר היה לו לימצא בקרקע פרוזדור, שהחדר נמוך ושוה לפרוזדור, ואם מן העלייה בא היה לו לימצא מן הלול ולחוץ, לפיכך יש לתלות שמה מהעלייה בא לפרוזדור ונזדקרה, או מחדר בא לפרוזדור וע"י שנזדקרה עלה הדם מלמטה למעלה.

לדעת רב הונא - נמצא מן הלול ולפנים וודאי טמא. מן הלול ולחוץ טמא מספק, ששני דמים יוצאין דרך שם, דמי החדר ודמי העלייה, ואין יודעים מאין דם זה בא. ואע"פ שיש להחזיקו בדם עלייה, שאם הגיע מן החדר לא היה הולך בפרוזדור עד מן הלול ולחוץ, אלא היה יוצא ויורד דרך יציאת פתח פרוזדור, אע"פ כן טמא מספק, שמה נכפפה ונפלה על פניה, ונשתרבב הדם בכל הפרוזדור, ובא מצד אחוריה לצד פניה כשיצא מן החדר.

לאביי ללשון ראשון - כשם שמן הלול ולחוץ טמא מספק שמה נכפפה, כך מן הלול ולפנים טמא רק מספק ולא בוודאי, שמה נזקפה לצד אחוריה כמו פרקדנית, והדם בא מהעלייה וירד לפרוזדור, ולא יצא דרך פתח בית הרחם אלא חזר לצד החדר.

לאביי ללשון שני - הולכים אחר חזקה ואין חוששין לכפיפה, ולפיכך מן הלול ולפנים ודאי טמא, ומן הלול ולחוץ ודאי טהור.

עוד נמצאו מחלוקת בדבר:

רבי חייא שנה: דם הנמצא בפרוזדור - טמא בתורת וודאי, וחייבין עליו על ביאת מקדש, ושורפין עליו את התרומה. ולרב קטינא טמא מספק, ואין חייבין עליו על ביאת מקדש, ואין שורפין עליו את התרומה. לשון ראשון של אביי הוא כרב קטינא, לשון שני של אביי הוא כרבי חייא. לרב הונא אין מחלוקת ביניהם, שרבי חייא מדבר לענין דם שנמצא מן הלול ולפנים, ורב קטינא לענין דם נמצא מן הלול ולחוץ. לרמי בר שמואל ורב יצחק בריה דרב יהודה דברי שניהם בנמצא מן הלול ולפנים, אלא שדברי רבי חייא כשנמצא בקרקע פרוזדור, ודברי רב קטינא כשנמצא בגג הפרוזדור.

יום ראשון פרשת וירא - י"ב חשוון תש"פ

דף י"ח ע"א

בשלושה מקומות הלכו חכמים אחר הרוב בטומאת אשה ועשאום כודאי: א. מקור - כשנמצא דם בפרוזדור שטמאהו בתורת וודאי שחזקתו בא מן המקור. (לעיל יז: נתבארו השיטות בענין). ב. שליא - שאם נמצא בבית, אף אם אין וולד נראה, הבית טמא משום אהל המת, ושורפין עליו את התרומה, ולא שהשליא ולד, אלא משום שרוב שליות אינן בלא ולד. ולרבי שמעון נמוק הולד עד שלא יצא ונעשה דם, ונתערב בדם הלילה ובטל ברוב. ג. חתיכה - שהמפלת יד חתוכה ורגל חתוכה, אמו טמאה לידה, ותשב חומר זכר לימי טוהר וחומר נקבה לענין טומאה, שמחזיקין אותה בלידה ודאית ליתן לה ימי טומאה וימי טהרה, שהולכין אחר הרוב ורוב נשים יולדות ולד גמור אלא שנימוק, ואין

חוששין שמא מגוף אטום באת, שאינו ולד ואין לו ימי טוהר.

תשע חנויות, כולן מזכרות בשר שחוטת, ואחת מזכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספקו אסור, שכל קבוע כמחצה על מחצה, וכיון שלקחה ממקום הקביעות מחזיקין אותה כמחצה על מחצה. ובנמצא בקרקע הלך אחר הרוב, כי 'כל דפריש מרובא פריש'.

תשע צפרדעין ושרץ אחד ביניהם, ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע - ברשות היחיד ספקו טמא, ברשות הרבים ספקו טהור, לפי ששרץ קבוע ביניהם ה"ז כמחצה על מחצה. ובנמצא, שפירש אחד מהן למקום אחר ונגע בו אדם שם, טהור, כי 'כל דפריש מרובא פריש' וצפרדע הוא.

דף י"ח ע"ב

אשה שעברה בנהר והפילה, ואין ידוע אם ולד הוא - מביאה קרבן, וחטאת העוף שלה נאכלת, ואין אומרים על הספק באה ואינה נאכלת שמא אינו ולד ומליקת חולין נבלה, שהולכים אחר רוב נשים שיוולדות ולד גמור.

תינוק הנמצא בצד העיסה ובצק בידו - רבי מאיר מטהר, וחכמים מטמאין. שרוב תינוקות דרכן לטפח בשרצים, ומיעוט אינן מטפחין. לרבי מאיר סומכין מיעוט לחזקת טהרה שיש לעיסה, ואיתרע הרוב. ולחכמים המיעוט כמאן דליתא, ורובא וחזקה רובא עדיף'.

ונחלקו אמוראים לשיטת חכמים המטמאין את העיסה - לריש לקיש זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה, ולרבי יוחנן אין זו חזקה ששורפין עליה את התרומה.

המפלת חתיכה בלא צורה - לחכמים, אם יש עמה דם טמאה כשאר נדה (ולא משום לידה), ואם אין עמה דם טהורה. ולרבי יהודה בין כך ובין כך טמאה.

ונחלקו אמוראים בביאור המחלוקת:

לרב יהודה בשם שמואל - לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבע מיני דמים הטמאים (שנשנו להלן י"ט). שמכיון שיש בה מראה דם טמא אנו תולין שכולו דם הוא וטמאה נדה, ולחכמים אין זה דם אלא בשר. אבל שאר מיני דמים, כגון ירוק ולבן שהן טהורים, טהורה.

ולרבי יוחנן - של ארבע מיני דמים לדברי הכל טמאה, ושל שאר דמים לדברי הכל טהורה, ולא נחלקו אלא כשהפילה ואינה יודעת מה הפילה, כגון שאבדה החתיכה קודם שבאה לפנינו, שלרבי יהודה הולכין אחר רוב חתיכות, ורוב חתיכות של ארבע מיני דמים הן, והיא טמאה מספק (אבל אינה טמאה בתורת וודאי אע"פ שיש כאן רוב). ולחכמים אין אומרים שרוב חתיכות הן של ארבע מיני דמים (וע"ע להלן דף כ"א).

יום שני פרשת וירא - י"ג חשוון תש"פ

דף י"ט ע"א

חמשה דמים טמאים באשה: א. האדום - והוא כדם המכה (מבואר בע"ב). ב. השחור - כחרת. עמוק מכן (ששחור יותר מחרת) טמא, דיהה מכן, אפילו ככחול טהור. ג. בקרן כרכום - י"מ כזוית גן שכרכום גדל בו, וי"מ כנוגה זיו כרכום. וכברור שבו (שיש עליו ברורין במראה אדמומית יותר מחבריהן). ד. כמימי אדמה - שמביא אדמה מבקעת בית כרם ומציף עליה מים (ראה להלן כ.ה). ה. כיין אדום מן השרוני המזוג - ששני חלקים מים ואחד יין.

לבית שמאי גם כמימי תלתן, וכמימי בשר צלי טמאים. ובית הלל מטהרים. ולת"ק ספק הם.

הירוק - עקביא בן מהללאל מטמא, וחכמים מטהרין. ולת"ק הוא ספק. מניין שיש דם טהור באשה? שנאמר 'כי יפלא מומך דבר למשפט בין דם לדם', בין דם טהור לדם טמא. ומנין שהדם (הטמא) אדום הוא? שנאמר 'ויראו מואב את המים אדומים כדם'. ולא רק האדום שבאדומים, אלא חמשה מיני דמים טמאים (שכולם מין אדום), שנאמר 'דמיה דמיה' הרי כאן ארבעה. והשחור, אדום הוא אלא שלקה, שלא מתחלתו הוא משחיר, אלא כשנעקר הוא משחיר.

ובית שמאי שמטמאין גם כמימי תלתן ובשר צלי, וכן עקביא שמטמא גם את הירוק - י"א שלא דרשו 'דמיה דמיה' לרבות ארבעה, ומשום כך מטמאין ביותר מארבעה. וי"א שדרשו, אלא סוברים שאלו אדומים הם אלא שלקו, כמו בשחור.

אם בהרת קודם לשער לבן - הנגע טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת - טהור. ספק - לת"ק טמא, ולרבי יהושע הרי הוא כנגע שכהה מראיתו בשבוע של הסגר, וטהור.

לר"א בר"ש לעולם אין הבית טמא בנגעים עד שיראה כשני גריסין על שני אבנים בשני כותלים, בקרן זוית, ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס, ונמצא בכל אבן גריס על גריס כשיעור נגע. שנאמר 'קיר' ונאמר 'קירות', איזהו קיר שהוא כשני קירות? הוי אומר זה קרן זוית.

לר' יונתן בן אבטולמוס אם פרח הצרעת בכל הבגד טהורה - שנאמר קרחת וגבחת בבגדים, ונאמר קרחת וגבחת באדם, מה להלן פרח בכלו טהור, אף כאן.

דף י"ט ע"ב

ראתה דם אדום, ולאחר מכן ראתה דם ירוק - אינו מטמא משום משקה זב וזבה, שאנו למדים מרוק שאינו מטמא אלא אם מתעגל ויוצא.

דם ירוק - לרבי מאיר, גם אם אינו מטמא משום כתם, הוא כמשקה להכשיר את הזרעים, ואע"פ שאינו דם חללים, מ"מ יש ללמדו בגזירה שוה, שנאמר בדם נדות 'שלחין פרדס רמונים' ונאמר 'ושולח מים על פני חוצות'. ולרבי יוסי אינו מכשיר, שאע"פ שאדם דן ק"ו מעצמו, אין אדם דן גזירה שוה מעצמו.

איזהו אדום? כדם המכה. ומהו דם המכה? א. לרב יהודה בשם שמואל כדם שור שחוט, ולא ככל השחיטה, אלא כתחילת הכאה של סכין. ב. לעולא כדם צפור חיה. ונסתפקו אם הכוונה למעט צפור שחוט, או למעט כחוש. ולא נפשט. ג. לזעירי בשם רבי חנינא כדם מאכולת של ראש. ד. לאמי ורדינאה בשם ר' אבהו כדם אצבע קטנה של יד, שנגפה וחיתתה וחזרה ונגפה, ולא של כל אדם אלא של בחרו שלא נשא אשה, עד בן עשרים. ה. לרב נחמן כדם הקזה.

אשה הרואה כתם בבגדה, אם הרגה מאכולת - תולה בה, ולא מאכולת של כל הגוף, לפי שאינו דומה לדם נדות, אלא מאכולת הראש שדומה לדם נדות.

אשה הרואה כתם תולה בבנה ובבעלה אם יש בהן מכה - שמא נטף עליה כששוכבין יחד. וכגון שלא נשא בנה, ובבעלה כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה.

יום שלישי פרשת וירא - י"ד חשוון תש"פ

דף כ' ע"א

מעשה ותלה רבי מאיר כתם בקילור שנתעסקה בו האשה - ורבי תלה בשרף שקמה, ולא במראה אדום, לפי שאין אלו אדומים כל כך, אלא בשאר דמים.

אמימר הורה על דם שהקיז לו האומן בקרן בראשונה - שזהו האדום ששנינו שהוא טמא, ועל מה שהקיז לו בשניה הורה ששנתנה ואינו אדום. ומי שאינו מבחין בין זה לזה, אסור לו לראות את הדם.

דם השחור כחרת טמא. ולא כשחרורית חרת הניתך במים, אלא שחרורית חרת הניתך בדיו. ולא בקלישות הדיו, כשהכלי מלא ויורד שחרורית החרת למטה, ומלמעלה הוא ברור ואינו שחור כל כך, אלא כשחרורית החרת למטה. וכדיו יבש ולא כדיו לח. רבי אמי היה מבקע חתיכות דיו יבש, ובזדק בו דם שחור.

דם שחור כשעוה שחורה, וכדיו, וכענבה שחורה - טמאה. וזוהי ששנינו עמוק מכן, טמאה. כזית, כזפת, וכעורב - טהור, וזוהי ששנינו דיהה מכן טהור.

עולא המשיל את הדם השחור שהוא טמא, שהוא שחור כמלבוש שחור שלובשים במקום שנקרא 'סיואה'. רבי יוחנן דימה אותם לכלים האוליירין (י"מ בלנים וי"מ שם מקום) הבאים ממדינת הים. והיינו כסדינין שלהם שהן שחורים, אבל גלימות שלהם אדומים.

רבי ינאי ציוה לבניו שלא יקברוהו לא בכלים שחורים ולא בלבנים - שחורים שמא יזכה לגן עדן, ויהיה כאכל בין החתנים. לבנים שמא לא יזכה, ויהיה כחתן בין האבלים, אלא יקברוהו בגלימות האוליירין הבאים ממדינת הים שהן אדומים.

לרב יהודה בשם שמואל אין בודקין חמשה מיני דמים אלא על גבי מטלית לבנה - ואפילו דם שחור. ולרב יצחק בר אבודימי בודקין דם שחור על גבי אדום.

לשיטת עולא בכל חמשה מיני דמים - אם הוא עמוק מהשיעור ששנינו

דף כ"א ע"א

דבם שנראה כיוון השרוני מזוג טמא - ויין הכרמלי חי כשרוני מזוג, חדש ולא ישן. וכולן אין בודקין אותן אלא בכוס טבריא פשוט, לפי שהכוס של כל העולם כולו מחזיק לוג עושין אותו ממנה, שני לוגין עושין אותו ממאתים, כוס טבריא פשוט אפילו מחזיק שני לוגין עושין אותו ממנה, וכיון שהוקלש נראה בו יותר אדמיות היין.

הדרן עלך כל היד

פרק שלישי - המפלת

המפלת חתיכה - לת"ק אם יש עמה דם טמאה משום נדה, ואם לאו טהורה, שאין זו לידה. ולרבי יהודה בין כך ובין כך טמאה (להלן יבואר באיזה אופן נחלקו וטעם המחלוקת).

המפלת כמין קליפה, כמין שיערה, כמין עפר, כמין יבחושי אדומים - תטיל למים, אם נמוחו, טמאה משום נדה, שדם הוא, ואם לאו טהורה. המפלת כמין דגים, חגבים, שקצים ורמשים, אם יש עמהם דם, טמאה משום נדה, ואם לאו טהורה.

המפלת מין בהמה חיה ועוף, בין טמאין בין טהורין - לרבי מאיר אם זכר הוא, תשב לזכר שבעה ימי טומאה ול"ג ימי טהור, ואם נקבה היא, תשב לנקבה י"ד ימי טומאה וס"ו ימי טהור, ואם אין ידוע, תשב לזכר ולנקבה לחומרא, י"ד ימי טומאה כנקבה, וימי טהור כלין בארבעים יום כזכר. ולחכמים, כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד.

המפלת חתיכה - לחכמים, אם יש עמה דם טמאה כשאר נדה, ואם אין עמה דם טהורה. ולרבי יהודה בין כך ובין כך טמאה. ונחלקו אמוראים בביאור המחלוקת:

א. לרב יהודה בשם שמואל לא טמא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבע מיני דמים הטמאים (שנשנו לעיל י"ט), שמכיון שיש בה מראה דם טמא אנו תולין שכולו דם הוא וטמאה נדה, ולחכמים אין זה דם אלא בשר. אבל שאר מיני דמים, כגון ירוק ולבן שהן טהורים, טהורה. - ונדחו דבריו, שמצאנו ברייתא שנחלקו רבי יהודה וחכמים גם על חתיכה ירוקה ולבנה ולא רק על אדומה ושחורה.

ב. לרבי יוחנן [ללשון ראשון], של ארבע מיני דמים לדברי הכל טמאה, ושל שאר דמים לדברי הכל טהורה, ולא נחלקו אלא כשהפילה ואינה יודעת מה הפילה, שלרבי יהודה הולכין אחר רוב חתיכות, ורוב חתיכות של ארבע מיני דמים הן. ולחכמים אין אומרים שרוב חתיכות הן של ארבע מיני דמים. - ונדחו דבריו, שמצאנו ברייתא שנחלקו רבי יהודה וחכמים גם על חתיכה ירוקה ולבנה [ולא שלדברי הכל טהורה], וגם על חתיכה אדומה ושחורה [ולא שלדברי הכל טמאה].

ג. לרב נחמן בר יצחק [וללשון שני לרבי יוחנן] נחלקו אם אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, שלחכמים אפשר בלא דם, והחתיכה עצמה אינה כדם גם אם היא של ארבע מיני דמים. ולרבי יהודה אי אפשר בלא דם, לפיכך גם אם היתה חתיכה לבנה וירוקה טמאה, שבוודאי היה שם דם חוץ מזה ולא ראינוהו.

דף כ"א ע"ב

מעוברת שהיתה עומדת ב"א יום שבין נדה לנדה שהן ימי זיבה, וראתה שני ימים דם מחמת קושי, וביום השלישי הפילה (ואינה יודעת אם ראתה דם באותה לידה או לא), ואינה יודעת אם נפל הפילה אם רוח בעלמא. נחלקו תנאים בדבר:

לת"ק - ספק אם זיבה היא וחייבת בקרבן זיבה, ספק אם לידה היא וחייבת בקרבן לידה, ספק אם אינה לא לידה ולא זיבה ואין עליה קרבן. שאם ילדה בשלישי ולד גמור, יש כאן לידה ולא זיבה, שגם אם ראתה דם עם לידתה להשלים ג' ראיות, קושי סמוך ללידה טהורה היא, ואם לא היה ולד וראתה דם עם לידתה, יש כאן זיבה גמורה, שאין כאן קושי סמוך ללידה, ואם לא היה ולד ולא ראתה דם, אין כאן לא לידה ולא זיבה. לפיכך מביאה קרבן אחד לאכול בקדשים שמא יולדת או זבה היא, ואין חטאת העוף שלה נאכל, שמא אינה לא יולדת ולא זבה, שאפשר לפתיחת הקבר בלא דם, ובשלישי לא ראתה לא דם ולא היה ולד, וקרבן מליקת חולין היא ונבלה.

לרבי יהושע - מביאה קרבן ונאכל, שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, וממה נפשך אם ולד הוא יש כאן לידה, ואם אינו ולד יש כאן זיבה, שבשלישי היה דם בפתיחת הקבר.

(לעיל י"ט). טמא, דיהה מכן טהור, וכדין ששינו בשחור. ולשיטת רבי אמי בר אבא ללשון ראשון - כולן בין עמוק מכן ובין דיהה מכן טמא, חוץ משחור, והשיעור ששינו בכולן הוא רק למעט כשנדחה ממראיתו יותר מדאי. וללשון שני - כולן, בין עמוק מכן ובין דיהה מכן טהור, ודוקא כשיעורן ממש טמא, חוץ משחור שעמוק מכאן טמא. לבר קפרא - בכולן, עמוק מכן טמא, דיהה מכן טהור (כשחור), חוץ מכיין מזוג, שבין עמוק מכן ובין דיהה מכן טהור.

האדום קרן כרכום טמא - ודווקא לח ולא יבש. ושלש שורות של עלין יש בה, זו למעלה מזו, העלה האמצעית שבשורה האמצעית משובח לבדוק בה את הדם יותר מכולן, וכל השורה האמצעית כשרה לבדוק, אבל שורה תחתונה ושורה עליונה אין בודקין בהן. ודווקא כשהן מחוברין בגושיהן כשירין לבדוק בהן, ולא לאחר תלישתן.

פרטי דינים בדם שנראה כמימי אדמה שהוא טמא: א. מהיכן מביאה? לרבי מאיר מביא אדמה שמנה מבקעת בית כרם, ומציף עליה מים, ולרבי עקיבא מביא מבקעת יודפת. לרבי יוסי מבקעת סכני. ולרבי שמעון אף מבקעת גנוסר וכיוצא בהן. ב. ואין שיעור למים, משום שאין שיעור לעפר - אלא יביא עפר כמו שירצה אם רב אם מעט, ויציף על מים כעובי קליפת השום למעלה מן העפר. ג. ואין בודקין אותן צלולין אלא עכורין. צללו, חוזר ועוכרן. וכשהוא עוכרן אין עוכרן ביד אלא בכלי. ד. ונסתפקו בגמרא אם לא יעכרו בתוך ידו, אבל כשמטיל בכלי יכול לעכרו בידו, או שלא יעכרו ע"י ידו כלל, שכשהמים בספל לא יעכרו באצבעו אלא בבד או בכלי אחר. ולא נפשט. ד. וכשהוא בודק אין בודקן אלא בכוס של זכוכית, ולא יטיל עפר במים בידו ויבדוק. ה. ובדוק את האדמה במקומה, שאינה דומה לדם אלא במקומה, אבל כשהביאה במקום אחר נשתנה מראיתה. ו. לא יבדוק באדמה בלא מים - ורבי ישמעאל בר"י קילל את העושה כן באסכרה. ואין ללמוד מרבי חנינא שעשה כן, לפי שהיה חכם.

דף כ"ב ע"ב

מעשה האמוראים בענין בדיקת דם:

א. חכמתו של רבי חנינא גרמה לרבי יוחנן שלא לראות דם, שכל מה שהיה פוסק רבי יוחנן היה רבי חנינא פוסק להיבך.

ב. ענותנותו של רבי חנינא גרמה לרבי אלעזר לראות דם, כי עשה ק"ו, ומה רבי חנינא שהוא ענותן מוריד עצמו לספק ורואה, כ"ש הוא.

ג. רבי זירא לא ראה דם, שלמד מרבה שלא ידע להבחין בדם אע"פ שידע להבחין בטבעים, כ"ש הוא שלא ידע להבחין גם בטבעים.

ד. רבי אלעזר לא ראה דם כשנלקע למקומו של רבי יהודה, וממנו למד עולא שלא לראות דם כשנלקע לפומבדיתא.

ה. רבי יהודה היה נוהג לראות דם, והפסיק לאחר ששמע שאינן מביאות טיפת דם ראשונה שהיא מזהמת. אבל עדיין היה רואה כשכלין ימי טהור ובדוק אם היה מחמשת מיני דמים הטמאים או לא, שבזה לא שייך לומר שטיפה ראשונה מזהמת, שמעיינה כבר פתוח כל ארבעים יום לזכר ושמונים לנקיבה. ואפילו פסקה יום או יומים, הואיל ומוחזקת בדמים אין טיפה ראשונה מזהמת ומביאתו.

חכם שטימא - אין חברו רשאי לטהר, אסר, אין חברו רשאי להתיר. רב יצחק בריה דרב יהודה טיהר לאחר שטימא רבה בר בר חנה, שמתחילה טימא אותה משום כבודו של רבה בר בר חנה, ולאחר ששמע ממנה שבכל יום היה מטהר לה כזה, ורק היום טימא לה לפי שהיה חש בעיניו, סמך על הבחנתו שהיא טהורה.

נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי.

נסתפקו בגמרא אם נאמנת לומר כזה טיהר איש פלוני חכם, או שאינה נאמנת כיון שלא נאבד לה.

לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא, אלא אין לו לדיין אלא מה שעיינו רואות. רבי ראה דם בלילה וטימא, ושוב ראה ביום שהלבין, וטיהרו, המתין שעה אחת וראה שהלבין יותר, חזר וטימאהו, אמר זה טמא הוא אלא שמראה אדמומיתו עוברת, לפיכך חזר לדבריו הראשונים.

רבי בדק לאור הנר, רבי ישמעאל ברבי יוסף בדק ביום המעונן בין העמודים במקום לימודו, אע"פ שלא היה שם אור כל כך. לרב אמי בר שמואל אין בודקין את כולן אלא בין חמה לצל, ולרב נחמן בשם רבה בר אבוב נותן ידו כנגד חמה על הדם ומיצל.

הקבר בלא דם, אלא לפי שמצוי שהדם נקשר ונעשה חתיכה, אבל אינה נהפכת לבריה.

יום שישי פרשת וירא - י"ז חשוון תש"פ

דף כ"ג ע"א

המפלת מין בהמה חיה ועוף - לרבי מאיר דינו כולד ויש לה ימי טומאה וימי טהרה לזכר ולנקיבה. ונחלקו אמוראים בטעמו:

א. י"א הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם. אבל המפלת דמות תנין אין אמו טמאה לידה, אע"פ שנאמר בהן בריאה ונאמר באדם בריאה, ש'יצירה' מופנה משני צדדין, באדם ובבהמה, ובריאה מופנה באדם ולא בתנינים, והתורה הפנתה בבהמה משני צדדין כדי שנלמוד אותה גז"ש ולא גז"ש של תנינים. וללשונו שני לפי שיש לדחות מה לאדם שכן מטמא מחיים. והמפלת רוח אין אמו טמאה לידה אפילו לרבי מאיר, ואע"פ שנאמר בו בריאה כאדם, שנאמר 'ובורא רוח', והוא מופנה, דנין דברי תורה מדברי תורה, ואין דנין דברי תורה מדברי קבלה.

ב. י"מ טעמו הואיל והשחור שבעיניהם עגול כשל אדם. וכן המפלת דמות נחש לר"מ אמו טמאה לידה, שגלגל עינו עגולה כשל אדם.

ג. י"א שטעמו הואיל ועיניהם הולכות לפניו כשל אדם. ולפי דבריו לא אמר רבי מאיר בעוף אלא בקריא וקיפופא שעיניהם לפניו, אבל בשאר עופות מודה לחכמים שאינו ולד. וי"א שבקריא וקיפופא גם חכמים מודים שהוא ולד, הואיל ויש להן לסתות כאדם. ולא נחלקו אלא בשאר עופות ובבהמה, שלרבי מאיר גם שאר עופות ולד הוא, ולחכמים אינו ולד.

ללשונו ראשון: כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר - אין למדין הימנה. מופנה מצד אחד - לרבי ישמעאל למדין ואין משיבין, ולחכמים למדין ומשיבין. מופנה משני צדדין, לדברי הכל למדין ואין משיבין. והחילוק בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין לרבי ישמעאל, הוא שבאופן שיש שניהם, למדין אותה שמופנה משני צדדין, ולא אותה שמופנה מצד אחד.

ללשונו שני: כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר - למדין ומשיבין, מופנה מצד אחד - לרבי ישמעאל למדין ואין משיבין, ולחכמים למדין ומשיבין. מופנה משני צדדין, דברי הכל למדין ואין משיבין. והחילוק בין מופנה מצד אחד לשאינה מופנה כל עיקר לחכמים, שבאופן שיש שניהם, ואין לשניהם פירכא, למדים אותה שמופנה מצד אחד ולא אותה שאינה מופנה כלל.

אע"פ שלרבי מאיר בהמה במעי אשה ולד הוא, אין לדון כשקבל בה אביה קידושין אם נאסר באחותה, לפי שאינו מתקיים. ולא אמרה רבי מאיר אלא לפי שבמינו מתקיים, כלומר שהבהמה מתקיימת במעי בהמה.

דף כ"ג ע"ב

המפלת סנדל, או שליא, או שפיר מרוקם, והיוצא מחותך - הבא אחריו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן. ואפילו אם הוא חי, שנאמר 'ראשית אונו' מי שלבו דוה עליו, יצא זה שאין לבו דוה עליו.

לשיטת רבי מאיר שבהמה במעי אשה ולד גמור הוא, נסתפק על אדם שנמצא במעי בהמה, אם ולד הוא ומותר באכילה או לא. ואע"פ שהשוטט את הבהמה ומצא בה דמות יונה אסורה באכילה, היינו משום שביונה אין לא פרסה ולא פרסות, אבל באדם אע"פ שאין בו פרסות, יש בו פרסה, ודינו כקלוט שנמצא במעי בהמה שהוא מותר אע"פ שאין בו פרסות אלא פרסה.

אשה שהפילה עובר שגופו תיש ופניו אדם - לדברי הכל אדם הוא, והיא טמאה לידה. גופו אדם ופניו תיש - לדברי הכל אינו ולד.

היה פניו אדם ונברא בעין אחת כבהמה - לרבי מאיר כיון שיש בו 'מצורת' אדם הרי זה ולד, ולחכמים צריך שיהיה 'כל צורתו' כאדם ואינו ולד. ויש שונין להיפך, שרבי מאיר סובר 'כל צורת', כלומר כל שהוא צורת אדם שבו נחשב ולד, ואפילו כל פניו תיש אלא שנברא בעין אחת או בלסת אחת הדומה לאדם. וחכמים סוברים 'מצורת', כלומר עד שיהיה בו מקצת צורה ניכרת, כגון חצי הפרצוף דומה לאדם.

ונפ"מ בין הלשונו לשיטת חכמים - שללשונו ראשון צריך שיהיה כל הפרצוף כאדם, והיינו המצח והגבינים והעינים והלסתות וגבות הזקן (אבל על האזנים אין קפידא). וללשונו שני די בחצי הפרצוף, והיינו המצח והגבן והעין והלסת וגבנת הזקן.

נברא בעין אחת וברך אחד - מן הצד אמו טמאה, באמצע אמו טהורה. היה ושטו נקוב, לרבי אמו טמאה, שהטריפה חיה. ושטו אטום, אמו טהורה.

המפלת חתיכה - והיה דם עמה, כלומר מחוץ לחתיכה, טמאה. היה דם בתוך החתיכה - נחלקו תנאים בדבר (לשיטת חכמים שאפשר לפתיחת הקבר בלא דם): א. לחכמים - טהורה. ב. לסומכוס משום רבי מאיר וכן לרבי שמעון בן מנסיא, טמאה. אבל אם לא היה דם ממש בתוכה, אפילו אם היה הבשר מאדים, טהורה. ג. לרבי אחא, גם אם היה הבשר מאדים, אפילו לא היה שם דם ממש, טמאה. ד. לר"ש בן יוחי אם יש בה דם אגור, כלומר דם הרבה, טמאה. אבל אם יש שם מקצת דם, טהורה.

המפלת חתיכה לבנה (שהוא מין בשר) וקרעה, ויש בה עצם - טמאה לידה, ותשב ימי טומאה של נקיבה וימי טהרה של זכר.

הרואה דם בשפופרת - שהכניסה קנה חלול באותו מקום ונמצא בתוכו דם - טהורה, שנאמר 'בבשרה' ולא בשפופרת. ואע"פ שהרואה דם בתוך החתיכה טמאה (לרשב"י כמבואר לעיל), דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, ואין דרכה לראות דם בשפופרת.

מאחר שיצא הדם מן המקור אל הפרוזדור, אע"פ שלא יצא חוץ לגופה, טמאה נדה, שנאמר ב'בשרה'.

המפלת חתיכה אע"פ שמלאה דם, אם יש עמה דם מחוץ לחתיכה טמאה, ואם לאו, לחכמים ולרבי אליעזר - טהורה (ועיין לעיל מחלוקת תנאים בזה). לרבי אליעזר שנאמר 'בבשרה' ולא בשפיר, ולא בחתיכה, ולחכמים שאין זה דם נדה אלא דם חתיכה.

והנפ"מ ביניהם: לאביי כשהחתיכה מבוקעת, והדם נראה בבקעים, שלרבי אליעזר טמאה כיון שהדם בבשרה, ולחכמים טהורה, שאין זה דם נדה, שאין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה. (אבל הרואה דם בשפופרת לדברי הכל טהורה). ולרבי לרבי הכל האשה טהורה, שאין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, אלא שלרבי אליעזר טיפת הדם מטמא את האשה טומאת ערב בנגיעה שנגע אותה במקור, ולחכמים כיון שאין זה דם נדה, אינו מטמא את המקור.

יום חמישי פרשת וירא - ט"ז חשוון תש"פ

דף כ"ב ע"א

הרואה קרי בקיסם - למסקנא לא נטמא, שהרי אין בעל קרי נטמא עד שיצא ממנו כדי חתימת פי האמה, וכיון שהכניס קיסם הפחית משיעורו כדי קיסם.

ממה שנתנו שיעור בטומאת קרי - למדנו שטומאתו אינה משום ראייה, אלא משום שנוגע בשכבת זרע, שאילו היה משום ראייה לא היה צריך שיעור, שהרי הנדה טמאה משום רואה ואינה צריכה שיעור.

זב שפסק מזובו, והתחיל למנות ז' ימי ספירו, וראה קרי - סותר את מנינו, שנאמר 'זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע', מה זיבה סותרת אף שכבת זרע סותר. לפי שאי אפשר לראות שכבת זרע הבאה מן הזב בלא טיפת צחצוחי זיבה, ואותה קצת זיבה סותרת את מנינו. אבל אינה סותרת אלא יום אחד ולא כל שבעה, שנאמר 'לטמאה בה' אין לך בה אלא מה שאמור בה, סותרת יום אחד. ואע"פ שיש בה צחצוחי זיבה, גזירת הכתוב היא, שזיבה גמורה שאין שכבת זרע מעורבת בה סותרת כל שבעה, וצחצוחי זיבה ששכבת זרע מעורבת בה אינה סותרת אלא יום אחד.

דם הנדה ובשר המת - מטמאין לחים ויבשים. ולמסקנת הגמרא בין דם שהיה לח ונעשה יבש, ובין שהיה יבש מעיקרו, מטמא.

דף כ"ב ע"ב

המפלת כמין קליפה, כמין שיערה, כמין עפר, כמין יבחושין אדומין - תטיל למים פושרין, אם נמוחו טמאה, ואם לא נמוחו טהורה, שבריה בפני עצמה היא. ונסתפקו בגמרא אם צריך לשרותו מעת לעת כמו שרץ ונבילה יבשין, או מכיון שדם הוא רך, א"צ שריה מעת לעת, אלא שורה אותן או יום או לילה, ואם לא נמוחו טהורים. ולא נפשט.

לרשב"ג ממעכתו ברוק על גבי הצפורן. וטעם המחלוקת: שלתנא קמא דווקא אם נימוח מאליו נקרא דם, אבל אם נימוח על ידי מיעוך אינו דם, ולרשב"ג אפילו נימוח ע"י מיעוך גם כן דם הוא.

השרץ והנבלה מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין - ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהוא, טמאין. וכמה היא שרייתן בפושרין? מעת לעת.

המפלת כמין דגים - אם יש עמה דם טמאה, ואם אין עמה דם טהורה. ולריש לקיש וכן לרבי יוחנן לפי לשון אחד במחלוקת היא שנויה, שלרבי יהודה טמאה גם אם אין עמה דם, כמו המפלת חתיכה שאין עמה דם שהיא טמאה, לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. ולרבי יוחנן ללשונו אחר, לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה, ולא משום שאין פתיחת

המפלת גוף אטום - אין אמו טמאה לידה. ואיזהו גוף אטום? כדי שינטל מן החי וימות. וכמה ינטל מן החי וימות? לרבי זכאי עד הארכובה, שהיא טריפה, וסובר שטריפה אינה חיה. ולרבי ינאי עד לנקביו, שסובר שהטריפה חיה, לפיכך אם היה עד הארכובה אמו טמאה, ורק עד לנקביו שהוא נבילה טהורה, שסובר שאם ניטל הירך וחלל שלה, הרי היא נבילה. ולר' יוחנן משום רבי יוסי בן יהושע עד מקום טבורו, שסובר שגם אם ניטל הירך וחלל שלה עדיין היא טריפה ולא נבילה.

וכל זה מלמטה למעלה, אבל מלמעלה למטה, שנחתך מגולגלתו - אפילו כל שהוא טהורה. שהמפלת את שגולגלתו אטומה (חסירה), אמו טהורה. המפלת כמין בקעת הדקל - שהיו ידיו ורגליו על כתפו ומלמטה הוא בלא צורה, אמו טהורה.

המפלת מי שפניו מוסמסים - שמעוכין קצת, אמו טמאה. ואם היו פניו טוחות, שאין צורה ניכרת בהן לגמרי, לרבי יוחנן אמו טהורה ולרבי לקיש אמו טמאה. בני ר' חייא טמאה, והורה להם ר' חייא שיחזרו ויטהרוה, שחומרא שבאה לידי קולא היא, שמשום טומאת לידה מקילין לה בימי טוהר.

המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה - אמו טמאה לידה, ואין חוששין שמא מגוף אטום באתה.

המפלת בריה שיש לה שני גבים ושני שדראות - לשיטת רב, באשה אינו ולד, בבהמה אסור באכילה. ולשמואל, באשה הוא ולד, ובבהמה מותר באכילה. ונחלקו בביאור מה שאסרה תורה את 'השסועה', שהיא בריה שיש לה ב' גבין וב' שדראות, שלרב אין בריה כזו בפני עצמה, ולא אסרה תורה אלא כשנמצאת במעי אמה. ולשמואל יש בריה כזו בפני עצמה, וזו אסרה תורה, אבל במעי אמה מותרת. והלכה כרב באיסורי, בין לקולא בין לחומרא.

כל שיש לו שני גבין ושני שדראות פסול לקרבן משום מום. ולא שני גבין ממש, שאם כן אינו יכול לחיות, אלא ששדרתו עקומה ונראין כשתים.

יש בעוברין שהן אסורין, בן ארבעה חדשים לדקה בן שמונה לגסה, הימנו ולמטה - אסור. וכל זה כשיצא לאויר העולם, אבל במעי אמו מותר. יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות. לשיטת רב יצא שאפילו במעי אמו אסור. ולשיטת שמואל יצא שאפילו אם כלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור, אבל במעי אמו מותר.

המפלת בריית גוף שאינו חתוך, שכולו שלם כעין דף ואין בו חיתוך אברים וצורה אלא חלק כעין עיגול, ובריית ראש שאינו חתוך - אין אמו טמאה לידה, שנאמר 'אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' וביום השמיני ימול', מי שראוי לברית שמונה, יצאו אלו שאינן ראויין לברית שמונה.

אשה יולדת לתשעה ויולדת לשבעה. בהמה גסה יולדת לתשעה. ונסתפקו אם היא יולדת גם לשבעה או לא.

המפלת דמות לילית, והוא שד שיש לו פרצוף אדם ויש לו כנפים - אמו טמאה לידה. שוולד הוא, אלא שיש לו כנפים.

המפלת דמות נחש - הורה חנינא בן אחיו של רבי יהושע שאמו טמאה לידה, הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם. (ועיין לעיל כג.).

תלמיד חכם שמורה הוראה יאמר בה טעם - כדי שאם יזכירוהו שכך וכך הורה, יזכר.

המפלת שפיר מלא מים מלא דם, מלא גנונים - אינה חוששת לולד, ואם היה מרוקם - תשב לזכר ולנקבה. ואין חוששים בגנונים שמא ולד היה ונימוח. ונחלקו אמוראים בטעם הדבר: לאביי, כי כמה יין חי שתת אמו של זה שנמוח עוברת בתוך מעיה. לרבא, לפי שהיה מלא, ואם היה ולד ונימוח, היה חסר. לרב אדא בר אהבה לפי שהיה מכמה גוונים, ואם היה ולד ונימוח היה כולו בגוון אחד.

המפלת סנדל או שליא - תשב לזכר ולנקבה.

השותה יין חי - עצמותיו שרופין, מזוג - עצמותיו סכויין, כראוי - עצמותיו משוחין. וכל מי ששתייתו מרובה מאכילתו - עצמותיו שרופין, אכילתו מרובה משתייתו - עצמותיו סכויין, כראוי - עצמותיו משוחין.

אבא שאול ארוך בדורו היה, ורבי טרפון שהיה ארוך בדורו מגיע לכתפו, רבי מאיר שהיה ארוך בדורו מגיע לכתפי רבי טרפון, רבי שהיה ארוך בדורו מגיע לכתפי רבי מאיר, רבי חייא שהיה ארוך בדורו מגיע לכתפי רבי, רב שהיה ארוך בדורו מגיע לכתפי ר' חייא, רב יהודה שהיה ארוך

בדורו מגיע לכתפי רב, אדא שהיה משמש חכמים מגיע לכתפי רב יהודה, פרשתבינא מפומבדיתא הגיע לאדא עד חציו, ושאר בני אדם מגיעין לגובה מתניו של פרשתבינא.

יום ראשון פרשת חיי שרה - י"ט חשוון תש"פ

המפלת שפיר מלא בשר - נסתפק רבי אם אמו טמאה לידה. ולרבי יוסי אמו טמאה, ועדיין נסתפק רבי שמא לא אמר כן אלא לרבי יהושע שמתמא בשפיר שאינו מרוקם, אבל לחכמים שמא אמו טהורה.

המפלת שפיר שאינו מרוקם - לרבי יהושע הוא ולד, ולחכמים אינו ולד. ונחלקו אמוראים באיזה אופן המחלוקת: לריש לקיש ולר"ג בשם רבה בר אבוה מחלוקת בעכור, שיש לומר ולד היה שם ונימוח, אבל בצלול, שהוא מלא מים צלולין, לדברי הכל אינו ולד. ולר' יהושע בן לוי מחלוקת בצלול. ונסתפקו אם לשיטתו בעכור דברי הכל הוא ולד, או שנחלקו גם בצלול וגם בעכור. ולא נפשט.

את זו דרש ר' יהושע כמקור לדבריו שהמפלת שפיר שאינו מרוקם ולד הוא, שנאמר 'ועש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם' מלמד שאין הקב"ה עושה עור לאדם אלא א"כ נוצר. ומזה הביאו רביה שאין חילוק לדבריו בין עכור לצלול. וי"א שאסמכתא בעלמא הוא.

סימן ולד בבהמה (לפטור את הבא אחריו מבכורה): בדקה - טינוף, בגסה - שליא, באשה - שפיר ושליא.

אבל שפיר בבהמה אינו פוטר את הבא אחריו. ואפילו לרבי יהושע שהוא סימן ולד באשה, בבהמה אינו סימן.

וטעם הדבר: לסובר שהוא ולד אפילו בצלול ומכח הדרשה (של 'כתנות עור'). התורה ריבתה כן באשה ולא בבהמה. והסובר שלא אמר אלא בעכור ומסברא, מפרש שרבי יהושע מסתפק אם הוא ולד, ולפיכך באשה מחמירין שיש לה טומאת לידה מספק (ואין לה ימי טוהר). ולענין חמש סלעים פוטר את הבא אחריו מספק, שהמוציא מחבירו עליו הראיה, ולענין בכור בהמה אינו פוטר את הבא אחריו, שהוא ספק איסור בגיזה ועבודה, וספק איסורא לחומרא. והדרשה מ'כתנות עור' אינה אלא אסמכתא.

רב פסק הלכה בשפיר שאינו מרוקם - שבין בעכור ובין בצלול אינה חוששת משום טומאת לידה. ושמואל פסק שבשניהם חוששת. ולא טיהר שפיר בנהרדעא, חוץ משפיר שהיה מונח עליו חוט השערה מצד זה, וראו אותה מצד שני, שאילו היה ולד לא היה צלול כל כך.

איזהו שפיר מרוקם? תחלת ברייתו מראשו, ושתי עיניו כשתי טיפין של זבוב, מרוחקין זה מזה. שני חוטמין כשתי טיפים של זבוב, ומקורבין זה לזה. ופיו מתוח כחוט השערה, וגויתו כעדשה, ואם היתה נקבה, נדונה כשעורה לארכה. וחתוך ידיים ורגלים אין לו, ועליו מפורש בקבלה 'הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני עור ובשר תלבישני ועצמות וגידים תסוככני חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה רוחי'. ואין בודקין אותו במים, שהמים עזין וממחין אותו, אלא בודקין אותו בשמן שהשמן רך ומצחצחו, ואין רואין אלא בחמה. ובמה בודקין אותו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא? מביא קיסם שראשו חלק ומגענע באותו מקום, אם מסכסך בידוע שזכר הוא, ואם לאו בידוע שנקבה היא. ודוקא מלמטה למעלה, אבל מן הצדדין אפשר שכותלי בית הרחם הוא. שני ירכותיו, כשני חוטמין של זהורית של ערב. ושני זרועותיו כשני חוטמין של זהורית של שתי.

שמואל עצמו היה חושש על השפיר שהוא ולד, וגם היה נותן ימי טוהר, לפי שהיה בקי. ומעשה שהעיד על שפיר שהוא של יום מ"א, ולא היה אלא מ' יום מטבילה, והודה הבעל שבא עליה בנדתה. ולרב יהודה הורה שיחוש בשפיר לטומאת לידה, אבל לא יתן לה ימי טוהר עד שיהא לו שערות בראשו.

המפלת סנדל תשב לזכר ולנקיבה. והסנדל דומה לדג של ים, מתחלתו ולד הוא, אלא שנרצף. לרשב"ג הוא דומה ללשון של שור הגדול.

ונחלקו תנאים בדין סנדל: משום רבותינו העידו שצריך צורת פנים, וכן פסק שמואל. ואפילו אם צורת פניו מאחוריו, משל לאדם שסטר את חבירו והחזיר פניו לאחוריו. אבל ר' ינאי הורה שגם סנדל שאין לו צורת פנים אין לטהרו, והעדות של רבותינו אינה אלא מעדותו של רבי נחוניא, ויחיד הוא.

ולמה הזכירו את הסנדל, והלא אין סנדל שאין עמו ולד נוסף, ואמו טמאה לידה מחמת השני? א. שאם נולד עמו זכר, אין אומרים שגם זה זכר, שמא הזריעו שניהם בבת אחת וזה זכר וזה נקיבה, ותשב ימי טומאה י"ד יום.

ב. שאם תלד נקיבה לפני שקיעת החמה, וסנדל לאחר השקיעה, מונה תחילת נדה לראשון ותחילת נדה לאחרון, כיצד? כגון אם תראה ביום פ"א לראשון, ה"ז תחלת נדה, שאם סנדל שנולד לאחר שקיעה זכר הוא וכלו ימי טוהר שלו לסוף ארבעים. וכשתחזור ותראה בח' לראייתה, ותראה להיות סופרת יום כנגד יום, אנו אומרים שאם סנדל נקיבה היה, ומשך ימי טוהר שלו עד פ"א לראשון, ומה שראתה ביום פ"א לראשון דם טוהר הוא מחמת הסנדל, ועכשיו מה שהיא רואה ביום פ"ח תחלת נדה הוא. אשה מזרעת תחילה - יולדת זכר, איש מזרע תחלה, יולדת נקיבה.

יום שני פרשת חיי שרה - כ' חשוון תש"פ

דף כ"ו ע"א

המפלת סנדל הבא אחריו בכור לנחלה ואין בכור לכהן - ולא בזה שבא אחריו לאחר שנה או שנתיים, אלא הולד שיצא עם הסנדל מיד לאחריו. ואע"פ שהן כרוכין זה בזה, אין שוכבין זה אצל זה, אלא שראש הולד תחוב נגד טיבורו של סנדל, וכשיצאו דרך ראשיהם, הסנדל יצא ראשון. וי"א שכרוכין זה בזה ממש, וכשיצאו דרך מרגלותיהם, הולד שיש בו חיות אוחז בידיו למעלה ואינו ממחר לצאת, והסנדל מחליק ויוצא תחילה.

המפלת סנדל - תביא קרבן, וכגון שיצא הולד דרך דופן, וסנדל דרך רחם. שאם גם הולד יצא דרך רחם, בין כך חייבת בקרבן משום ולד. ולרבי שמעון המחייב קרבן גם על יוצא דופן, נפ"מ אם ילדה ולד בהיותה עובדת כוכבים, וסנדל לאחר שנתגיירה, שמביאה קרבן על הסנדל. וכגון שיצאו דרך מרגלותיהם שהולד יוצא ראשון. ולסובר שכרוכין זה בזה ממש, כגון שיצאו דרך ראשיהן, והולד נחשב כנולד ביציאת ראשו לפי שיש בו חיות, אבל הסנדל לא חשוב לידה עד שיצא רובו כיון שאין בו חיות, נמצא שהולד נולד תחילה.

שליא בבית - הבית טמא משום אהל המת, ולא שהשליא ולד, אלא שאין שליא בלא ולד. ולרבי שמעון אינו מטמא, שהולד נימוק עד שלא יצא ונעשה דם, ונתערב בדם הלידה ובטל ברוב.

שליא תחלתה דומה לחוט של ערב, וסופה כשהיא הולכת ורווחת היא רחבה כתורמוס, וחלולה כחצוצרת, ואין שליא פחותה מטבח. לרבי שמעון בן גמליאל שליא דומה לקורקבן של תרגולין שהדקין יוצאין ממנה.

חמשה שיעורין טפח, ואלו הן: א. שליא. ב. שופר, ששיעורו כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן, והוא טפח. ג. שדרו של לולב, שצריך שיהא יוצא מן ההדס טפח. ד. דופן סוכה, שהשתים כהלכתן, ושלישית אפילו טפח. ה. אזוב. שלש מהן מפי תנאים, ושנים שמועות של אמוראים, והן שדרה ואזוב. ולא מנה אלא אלו שהן מן התורה, ולא נתפרש שיעוריהם.

אהל קטן, שהוא טפח על טפח על רום טפח מרובע - מביא את הטומאה, שאם כזית מן המת בצד זה וכלי בצד זה, נטמא הכלי מחמת אהל המת. וחוצץ בפני הטומאה, שאם טומאה תחתיו וכלי על גביו הכלי טהור.

אבן היוצא מן התנור טפח, ומן הכירה שלש אצבעות - חיבור, ודינו כתנור מפני שצריכה לתנור להיות לו יד, ואם נטמא היד הפת שעל התנור טמא כדין אם נטמא התנור. וכ"ש אם הוא פחות משיעור זה. אבל אם הוא יותר מטפח, מאחר שהוא גדול יותר מדאי ועומד לינטל, אינו יד. ולרבי יהודה לא אמרו טפח אלא מן התנור לכותל, שאם יש יותר מטפח עומדת ליקצץ מפני שמעכב את התנור מלקרבו לכותל ודוחקת את הכותל, אבל לצד הבית אפילו אם היא גדולה הרבה, יד הוא לתנור.

דף כ"ו ע"ב

תנור שנערות קטנות עושין לשחוק - לרבי מאיר, תחלתו ארבעה, שבן ד' טפחים מקבל טומאה אם נגמרה מלאכתו, ושיריו ארבעה, שאם נטמא תנור גדול ושברו ונשתיירו ד' טפחים עדיין טמא. ולחכמים לא אמרו כן אלא בגדול, אבל בקטן, תחלתו בטפח משתגמר מלאכתו, שכן עושין תנורי בנות טפח, ושיריו ברובו.

דיה לקורה של מבוי שהיא רחבה טפח.

הפילה נפל תחלה, ושליא אחריו - בתוך שלשה ימים, תולין את השליא בו ואין חוששין שהיה נפל אחר, שבתוך הזמן הזה עשויה השליא להתעכב אחר הולד שהיתה ממנו, לפיכך אם היה זכר תשב ימי טהרה וימי טומאה לזכר בלבד. מכאן ואילך חוששין שאם ולד אחר היה עמו ונימוח, ושמה נקיבה היה, ותשב ימי טומאה של נקיבה. וכן אם היה הראשון נקיבה, עדיין הספק מועיל שמונים ימי טוהר לחומרא, שאם תראה ליום פ"א לולד ופסקה עד יום שמיני וראתה, אינה שומרת יום

כנגד יום, שאם עם שליא זו היה נקיבה, ומה שראתה ביום פ"א דם טוהר הוא, ועתה היא תחילת נדה ונקראת טועה.

וכל זה כשהפילה תחילה נפל, אבל אם ילדה בר קיימא, ואחר כך הפילה שליא, אפילו מכאן ועד עשרה ימים אין חוששין לולד אחר.

וכשהפילה נפל לא אמרו שבתוך שלשה ימים אינה חוששת אלא בדבר שפיוצא בו מתקיים אם היו כלין חדשיו, אבל אם הפילה דבר שאין ראוי לבריית נשמה, כגון בירך אחד באמצע או גוף אטום או מפלת מין בהמה וחיה ועוף, ואח"כ הפילה שליא, אפילו בתוך שלשה ימים חוששת לולד אחר.

המפלת דמות עורב ושליא אחריו, חוששין שאם יש בשליא ולד אחר, שאין תולין בשליא אלא כשהפילה דבר שיש במינו שליא, כגון אדם ובהמה וחיה, אבל עוף לא. ואם היתה קשורה בו, למסקנא אפשר שיהיה דבר זה, ואין חושש לולד אחר.

המפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמהן, בזמן שהשליא קשורה עמהן אין חוששין לולד אחר, אין שליא קשורה עמהן חוששין לולד אחר, שאני אומר שאם נמוח ולד של שליא, ונמוח שליא של ולד הראשון. ולפיכך הריני מטיל עליהן חומר שני ולדות, שאם זה זכר חוששין שאם זה שהיה בשליא נקיבה היה, ותשב לזכר ולנקבה. ולחכמים הסוברים שחיה ועוף אינו ולד, אין לה ימי טוהר מחמת החיה ועוף, וטמאה שבועיים מחמת השליא שאם היה בו נקיבה.

יום שלישי פרשת חיי שרה - כ"א חשוון תש"פ

דף כ"ז ע"א

לא אמרו ש'תולין את השליא בולד' (ראה לעיל כו): אלא בשליא הבאה אחר הולד, אבל אם יצאה השליא קודם הולד, חוששים לולד אחר (אפילו אם נולד מיד לאחר השליא).

מעשה ותלו את השליא בולד (בר קיימא) עד עשרה ימים, שהשליא יצאה עשרה ימים לאחר הולד, ותלוהו בוולד ראשון. וי"א שתלוהו עד כ"ג ימים, וי"א עד כ"ד ימים. (וי"א עד ל"ג, ראה בסמוך).

מעשה ונשתהה ולד אחר חבירו ל"ג יום, וי"א ל"ד יום. לסובר שיולדת לתשעה יולדת למקוטעין, אפשר שאחד נגמרה צורתו לסוף שבעה, והשני נגמרה צורתו לתחלת תשעה. ולסובר שיולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין, צריך להפך שמעשה של שליא שיצאה אחר הולד ל"ג ימים, והולד יצא אחר חבירו כ"ג ימים.

מעשה ונשתהה ולד אחד אחר חבירו שלשה חדשים, והרי הם יושבים לפנינו בבית המדרש, והן יהודה וחזקיה בני רבי חייא. ואע"פ שאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת, טיפה אחת היתה ונתחלקה לשתיים, אחד נגמרה צורתו בתחלת שבעה, ואחד בסוף תשעה.

שליא בבית - לרבי מאיר הבית טמא, ולא משום שהשליא ולד, אלא שאין שליא שאין ולד עמה. ואם הוציאוהו בספל לבית אחר, הבית השני טהור, לפי שהוא נימוק, ואע"פ שכבר נימוק בבית ראשון, אין דומה נימוק פעם אחת לנימוק שני פעמים. ורבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון מטהרין גם בבית הראשון, שכבר נימוק שם, וכל טומאה שנתערב בה ממין אחר, אפילו ממין טומאה, כיון שאינו שוה לה, בטילה.

מלא תרוד רקב של מת מטמא באהל. נפל לתוכו עפר כל שהו - לת"ק טמא, ורבי שמעון מטהר. וטעמו: י"א שאי אפשר למקום שנפל העפר שלא תהא גרגר של רקב בין שני גרגרים של עפר, ובטל הרקב ברוב, ונמצא חסר משיעור תרוד. וי"א, שאדרבא, אי אפשר שלא ירבו שתי פרידות רקב על פרידה אחת עפר, נמצא שיש יותר משיעור תרוד, אלא הטעם הוא שסופו של רקב כתחילתו, מה תחילתו כשנקבר אם יש דבר הראוי לירקב נעשה לו לרקב של מת בטול, אף סופו לאחר שנעשה רקב כשנקבר כהלכתו דבר אחר המתערב בו מבטלו.

איזהו מת שרקב שלו מטמא? נקבר ערום בארון של שיש, או ע"ג רצפה של אבנים, שאין תערובת ברקביבות. אבל אם נקבר בכסותו, או בארון של עץ, או ע"ג רצפה של לבנים, אין רקב שלו מטמא, מפני דבר אחר המעורב בו.

ולא אמרו שרקב מטמא אלא למת בלבד, אבל הרוג לא, לפי שיצא דמו והוא חסר, ומת שחסר אין לו רקב.

מלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהוא - לת"ק טמא, ור' שמעון מטהר. מלא תרוד רקב שנתפזר בבית - לת"ק הבית טמא משום אהל, ואע"פ שהגג שכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושני אהלות הן, מצטרפין. ורבי שמעון מטהר.

מלא תרוד ועוד של עפר בית הקברות - לחכמים טמא, לפי שאי אפשר למלא תרוד ועוד עפר בית הקברות שאין בו מלא תרוד רקב. ורבי שמעון מטהר.

לרבי שמעון אין השליא מטמא את הבית משום אהל המת - משום בטול ברוב, שדם הלידה נתרבה על מיחוי הולד ומבטלו.

בהמה גסה שלא היה לה ולד מעולם, ששפעה חררת דם - לר"א בן יעקב הרי זו תקבר, שהוא מיחוי של בכור, ופטורה מן הבכורה. ואינה מטמאה במגע ובמשא, שמיחוי הנפל בטל ברוב הדם. ואע"פ כן תקבר, כדי לפרסמה שהיא פטורה מן הבכורה.

גם רבי שמעון הסובר שולד שבשליא בטל ברוב ואינו מטמא, מודה שאמו טמאה לידה - שנאמר 'אשה כי תזריע וילדה זכר', אפילו לא ילדה אלא כעין שהזריעה - טמאה לידה.

יום רביעי פרשת חיי שרה - כ"ב חשוון תש"פ

דף כ"ח ע"א

שפיר שטרפוהו במימיו - לריש לקיש נעשה כמת שנתבלבלה צורתו וטהור. ולרבי יוחנן טמא, כי גם מת שנתבלבלה צורתו טמא.

מת שנשרף ושלדו קיימת - טמא, מעשה היה וטמא לו פתחים גדולים של ארבעה טפחים, וטהרו לו פתחים קטנים הפחותים מארבעה, והיינו כשאר מתים שלמים שהגדולים מצילין על הקטנים, שהמת פתחו בארבעה אם הוא בבית כל הפתחים טמאים, ואם פתח פחות מארבעה טהור.

ואיך אפשר שישרף המת ותהא שלדו קיימת? י"א ששרפו על גבי 'קטבלא', והוא עור שלוק וקשה ואינה נשרפת עם המת, וי"א ששרפו על גבי 'אפודרים', והוא אבן שיש, וכגון שעשויות בית קיבול ומחיצות שאין העפר יכול להתפזר, וי"א שנחרך המת ולא נעשה אפר.

ודווקא כששלדו קיימת, אבל אם אין שלדו קיימת - לריש לקיש טהור, ולרבי יוחנן גם פתחים קטנים טמאים, שכל אחד ראוי להוציא בו אבר אחד. וסובר כרבי אליעזר שאפר שרופין מטמא ברובע הקב.

המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה - אמו טמאה לידה, ואין חוששין שמא מגוף אטום באו. אבל אין נותנין לה ימי טוהר, שמא הרחיקה לידתה, והיינו שכבר יצא רוב הולד לאברים כבר כמה ימים וכבר עברו ימי טוהר שלה, ואין יודעים ממתו למנותן.

המפלת ואין ידוע מה הפילה - תשב לזכר ולנקבה, ומביאה קרבן ונאכל, שבוודאי ולד הוא. אבל אין לה ימי טוהר, שמא הרחיקה לידתה.

הוציא עובר את ידו והחזירה - מן התורה אין אמו חוששת לכל דבר. אבל מדרבנן אמו טמאה לידה, וסמכוה על הכתוב 'ויהי בלדתה ויתן יד'. וכיון שמן התורה אינה לידה, אין לה ימי טוהר עד שיצא רובו.

המפלת טומטום ואנדרוגינוס, טומטום זכר, אנדרוגינוס זכר - תשב לזכר ולנקבה, ארבעים ימי טוהר של זכר, וי"ד ימי טומאה של נקיבה. טומטום ונקבה, אנדרוגינוס ונקבה - תשב לנקבה בלבד, שגם אם היא הטומטום זכר, יש בכלל ימי טומאה של נקיבה גם לזכר, וימי טוהר יש לה שמונים מחמת הנקיבה.

יצא מחותך או מסורס, משיצא רובו - הרי הוא כילוד. יצא כדרכו - עד שיצא רוב ראשו. ואיזהו רוב ראשו - משיצא פדחתו.

דף כ"ח ע"ב

טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם - אין חייבין על ביאת מקדש, ואין שורפין עליהם את התרומה. שאינו אלא ספק טומאה, שאם ראה לובן שמא נקיבה הוא ואין מטמא בלובן, ואם ראה אודם שמא זכר הוא ואינו מטמא באודם.

ראו לובן ואודם כאחד - לרב אין חייבין על ביאת מקדש, שנאמר 'מזכר ועד נקבה תשלחו', זכר ודאי, נקבה ודאית, ולא טומטום ואנדרוגינוס. אבל שורפין עליהם את התרומה, שהרי ממה נפשך הם טמאים.

ולרבי אליעזר אין חייבין על ביאת מקדש מטעם אחר, שלשיטתו אינו חייב אלא אם ידע במה נטמא, וכיון שאינו יודע אם נטמא באודם או בלובן, פטור. ולרבי עקיבא שמחייב קרבן גם אם אינו יודע במה נטמא, אפשר שהוא חייב בקרבן. (אם נחלוק על רב שפטרו מן הכתוב).

גם לרב שנתמעטו טומטום ואנדרוגינוס מקרבן על ביאת מקדש, אם נטמאו בטומאה אחרת, כגון בשרץ או בנבילה, חייבין, שנאמר 'מזכר', מטומאה הפורשת מן הזכר.

טמא שנכנס למקדש, כשהיה זכור לטומאה, ונעלם ממנו מקדש ונכנס,

שאינו סבור שזה מקדש, וכשיצא נזכר, פטור. נטמא וידע, ובשעה שנכנס נעלם ממנו טומאה, חייב.

שרץ ונבלה לפניו, וידע שנגע באחד מהם, ואינו יודע באיזה מהם נגע, וכשבא למקדש שכח אותו, ומשיצא נזכר - לרבי אליעזר פטור, שאינו חייב עד שידע אם נטמא בשרץ או בנבילה. ולרבי עקיבא חייב, שמכיון שידע שהוא טמא, אע"פ שלא ידע במה נטמא, חייב.

מעיינות המצורע הרי הן אב הטומאה כזב - שנאמר 'לזכר' לרבות את המצורע למעינותיו, ולנקבה' לרבות את המצורעת למעינותיה.

כלי חרס טמא אינו טעון שילוח מן העזרה - שנאמר 'מזכר עד נקיבה', במי שיש לו טהרה במקוה, פרט לכלי חרס. אבל כלי מתכות טעון שילוח, שנאמר 'מכל' טמא לנפש.

טומטום ואנדרוגינוס אין נערכין לא בערך איש ולא בערך אשה - שנאמר 'הזכר ואם נקיבה', זכר ודאי ונקיבה ודאית, ולא טומטום ואנדרוגינוס.

יום חמישי פרשת חיי שרה - כ"ג חשוון תש"פ

דף כ"ט ע"א

יצא מחותך - משיצא רובו הרי הוא כילוד. לרבי אלעזר, אפילו הראש עמיהן לא נקרא לידה עד שיצא רובו, ולרבי יוחנן לא אמרו שצריך רובו אלא כשאין הראש עמיהן, אבל אם הראש עמיהן אפילו לא יצא רובו הרי הוא כילוד. ולא נחלקו אלא במחותך, אבל אם יצא שלם, אם יצא ראשו הרי הוא כילוד אע"פ שלא הוציא רובו (וחולקים שניהם על שמואל הסובר (בסמוך) שאין הראש פוטר בנפלים).

ללשון שני נחלקו רבי אלעזר ורבי יוחנן בין בשלם ובין במחותך - שלרבי אלעזר אין יציאת הראש בנפל כרוב אברים, ואינו נחשב כילוד (כשמואל), ולרבי יוחנן הראש בנפל כרוב אברים (וחולק על שמואל).

לשמואל אין הראש פוטר בנפלים - כגון היולדת תאומים לשבעה, אחד נגמרה צורתו ואחד לא נגמרה צורתו, ויצא ראש הנפל והחזירו, ואח"כ יצא אחיו, ה"ז בכור לכהן, שאין ראש הנפל פוטר את הבא אחריו מן הבכורה.

וכבר נחלקו תנאים בדבר - שאם יצא הולד מחותך ומסורס - כלומר שיצא דרך מרגלותיו, לת"ק משיצא רובו הרי זה כילוד, אבל אם יצא כתקנו, הראש פוטר אע"פ שהולד מחותך. ולרבי יוסי אומר אין הראש פוטר אלא כשיצא כתקנו לחיים, כלומר שלם, אבל במחותך כשיצא רובו חשוב כילוד, ולא כשיצא ראשו.

ואיזהו רוב ראשו שנחשב כילוד - לר' יוסי משיצאו צדעיו, לאבא חנן משום ר' יהושע משיצא פדחתו, וי"א משיראו קרני ראשו (גובה ראשו שאצל העורף).

המפלת ואין ידוע אם הוא זכר או נקבה, אבל יודעת שהוא ולד - תשב ימי טוהר של זכר וימי טומאה של נקבה. ואם אין ידוע אם ולד היא אם לאו - תשב לזכר ולנקבה ולנדה, כלומר כשתראה תהא נדה, שאין לה ימי טוהר שמא אינו ולד.

הוחזקה שהיא מעוברת, ועברה נהר והפילה, ואינה יודעת אם נפל הפילה או רוח, שהרי נפל למים - מביאה קרבן ונאכל, הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים יולדות ולד גמור. אבל אם לא הוחזקה מעוברת חוששת שמא לא היה ולד, וכמו ששינוי שתשב לזכר ולנקבה ולנדה, שאין לה ימי טוהר.

בהמה שיצאה מלאה ובאה ריקנית - הבא אחריו בכור מספק. וכגון שאינה מטנפת, ולכך אין אומרים הלך אחר רוב בהמות שיוולדות ולד גמור, שרוב היולדות מטנפות, וזו שלא טינפה איתרע הרוב.

דף כ"ט ע"ב

אשה שיצתה מלאה, ולאחר זמן מרובה חזרה ריקנית, ואינה יודעת אימת יצא הריונה, ומשבאה לפניו ישיבה שלשה שבועות טהורים. ועשרה שבועות אחד טמא ואחד טהור, שבשבוע אחד היתה רואה בכל יום, ובשבוע אחד כל הימים היו טהורים - משמשת לאור שלשים וחמש ולבית שמאי מטבילין אותה תשעים וחמש טבילות, ולבית הלל שלשים וחמש. ולרבי יוסי בר' יהודה דיה לטבילה שתהא באחרונה, כשתפסוק לגמרי ותטהר.

הטעם שאינה משמשת אלא לאור ל"ה: בשבוע הראשון אינה משמשת שמא ילדה זכר וטמאה שבעה, ושמא ביום שבאה ילדה וכל שבעת ימים אלו הן שבעת ימי לידה. שבוע שני אינה משמשת שמא ילדה נקבה וטמאה שבועיים. בשבוע שלישי חוששין שמא ילדה נקיבה בזוב, והיינו בתוך י"א ימי זיבה ילדה, וראתה שלשה ימים רצופין ובלא צער, וצריכה

לספור שבעה נקיים לאחר שכלו ימי טומאת לידה, שסובר שימי לידה שאינה רואה בהן אין עולין לה לספירת זיבתה. ואע"פ שיכולה לטבול ביום כ"א שהוא יום אחרון של שבוע שלישי, דעת ר"ש היא שאסור לשמש ביום השביעי לאחר טבילה, שמא תראה לאחר תשמיש ותסתור כל מניגה, ונמצא משמשת כשהיא זבה. ובלילה שלאחר יום כ"א לא תשמש, כשהתחילה לראות דם של שבוע רביעי מבערב. וכן בכל שבוע טמא התחילה לראות מבערב בתחילת אותו שבוע.

בשבוע רביעי שראתה דם, אסורה לשמש, ואין מתירין לה מטעם שרוב נשים יולדות והן ימי טוהר, שמא הרחיקה את לידתה, כלומר שילדה ימים רבים קודם שבאה לפנינו.

בשבוע חמישי שלא ראתה דם אסור לה לשמש כל השבוע (חוץ מיום אחרון שהוא אור ל"ה), שיש לנו ספק בכל יום מימי שבוע הרביעי שמא עתה כלו ימי טוהר, והתחילו ימי נדות, וגם ביום אחרון של שבוע רביעי שהוא יום כ"ח, מסתפקין שמא תחילת נדות היא, וצריכה לישב שבעה ימים לנדתה, ואינה מותרת אלא ביום אחרון של שבוע חמישי שכבר כלו שבעה ימים לנדתה. וליל שמיני שהוא תחלת שבוע ששי אינה משמשת, שהשבוע ששי טמא הוא והיא רואה מבערב בכל ימי ראייתה, ומשום ימי טוהר חוששין שמא הרחיקה את לידתה.

ומכאן ואילף אינה משמשת, שמא שבוע רביעי תחלת נדה היא, והששי בימי זיבה והרי היא זבה, ושבוע שביעי שהוא טוהר תספור לנקיים, ואינה יכולה לטבול ביום שביעי שמקצת היום ככולו משום טעמו של ר"ש כנ"ל, וכן בכל שבועים טמאים שלה שמא בימי זיבה הן וצריכה ז' נקיים, וכל שבוע טוהר תספור לנקיים, אבל שבוע רביעי אין לספקו בזיבה, שאין זיבה אלא לאחר נדות והרי זו ישיבה ג' שבועות טהורים.

הטעם שמטבילין אותה תשעים וחמש טבילות לבית שמאי: בשבוע ראשון מטבילין אותה כל לילה, שמא ילדה זכר בשבוע הקודם לכן, ועתה כלו שבעה ימי טומאה של זכר. בשבוע שני מטבילין אותה כל לילה, שמא ילדה נקיבה, ועתה כלו שבועיים של טומאת לידת נקיבה, וגם מטבילין אותה בכל יום, שמא ילדה זכר בזבוב היא, ועתה כלו ספירת שבעה נקיים. בשבוע שלישי מטבילין אותה בכל יום, שמא ילדה נקיבה בזבוב, והתחילו שבעה נקיים לאחר שכלו שבועיים של ימי טומאת נקיבה. וגם מטבילין אותה בלילות, שלשיטת בית שמאי טבולת יום ארוך צריכה טבילה, והיינו יולדת שהיא טבולת יום עד סוף ימי טוהר שלה, שהרי לאחר טומאת לידה היא טבולת ואינה אוכלת בתרומה עד שיכלו ימי טוהר, ובכל לילה יש להסתפק שמא עתה כלו שמונים ימי טוהר.

לאחר שבוע שלישי נשארו עוד חמשים ותשע לילות שצריכה לטבול בכל לילה עד יום שמונים, מחמת החשש שמא עתה כלו ימי טוהר, ועוד ל"ה טבילות שהטבילה בשלש שבועות הראשונים (כנ"ל), הרי הן צ"ד טבילות. וכגון שבאת לפנינו בין השמשות, שנותנים לה עתה טבילה, שמא כלו ימי טומאת לידה שלה. הרי צ"ה טבילות.

ולבית הלל שטבולת יום ארוך אין צריכה טבילה, מטבילין אותה ל"ה טבילות: כ"ח טבילות בשלש שבועות הראשונים, בשבוע ראשון ושני בלילות, שמא כלו ימי טומאת לידה של זכר או של נקיבה, ובימים של שבוע שני ושליש שמא ילדה בזבוב וכלו ספירת שבעה נקיים. ועוד מטבילין אותה בכל לילה של שבוע חמישי, שבכל יום משבוע רביעי יש לחשוש שהיה תחילת נדה, שמא באותו יום כלו ימי טוהר, נמצא בכל יום משבוע חמישי [שלא ראתה בו] יש לחשוש שהיום כלו שבעת ימי נדות וצריכה טבילה.

וכן בשבועות הטהורים שלאחר מכן צריכה לטבול בכל לילה מאותו הטעם, שבכל לילה מהשבוע הקודם שראתה יש לחשוש שכלו ימי טוהר והתחילו ימי נדות, ועתה כלו ימי נדתה, אלא שלא מנו בית הלל רק את הטבילות שמטבילין אותה קודם שתשמש עם בעלה.

ועוד צריכה לטבול (בין לב"ש ובין לב"ה) בכל יום אחרון של השבועות הטהורים (חוץ משבוע חמישי) - שמא שבוע הקודם ראתה דם זיבה, וצריכה ספירת שבעה נקיים בשבוע הטהור שלאחריו, ולטבול ביום השביעי. [חוץ משבוע חמישי שלא יתכן שבשבוע הרביעי היה דם זיבה, שהרי קודם לכן היה לה שלשה שבועות טהורים]. ולא מנו טבילות אלו, לב"ה לפי שהם לאחר תשמיש, ולבית שמאי שאין עוסקים בטבילות של זיבה.

ועוד צריכה טבילה ביום אחרון של שבוע הראשון - שמא כלו עתה ספירת שבעה נקיים שלה, אלא שלא מנו טבילה שהיא יחידה בשבוע שלה. אבל בשאר הימים של שבוע הראשון אין מטבילין אותה ביום מטעם שמא כלו עתה שבעה נקיים - לשיטת רבי עקיבא שצריך שתספור שבעה נקיים לפנינו.

ועוד צריכה טבילה ביום הראשון שבאה לפנינו - שמא היא שומרת יום כנגד יום, אלא שהברייתא עוסקת בזבה גדולה ולא בטבילות שצריכה משום זבה קטנה.

וכל זה לבית שמאי ובית הלל הסוברים טבילה בזמנה מצוה - אבל לרבי יוסי בר' יהודה דיה לטבילה באחרונה, שאינו סובר 'טבילה בזמנה מצוה'.

יום שישי פרשת חיי שרה - כ"ד חשוון תש"פ

דף ל' ע"א

המפלת ליום ארבעים לטבילתה אינה חוששת לולד - שלא נגמר יצירתו עד שיכלו כל ארבעים יום.

המפלת ליום מ"א - תשב לזכר ולנקבה, וכן לנדה שמא לא היה ולד. ולרבי ישמעאל ביום מ"א - תשב לזכר ולנדה, כלומר ז' ימי טומאה משום לידה אפילו בלא דם, אבל לא לנקיבה. וביום פ"א - תשב לזכר ולנקבה ולנדה, שלשיטתו הזכר נגמר למ"א והנקבה לפ"א. ולחכמים אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקיבה הן ביום מ"א.

ולמה הוזכר זכר? הרי לימי טומאה, כבר יושבת שבועיים מחמת נקיבה, וימי טוהר בין כך אין לה שהרי יושבת לנדה (שמא לא היה ולד). אלא שאם תראה יום ל"ד, ותחזור ותראה יום מ"א - תהא מקולקלת עד מ"ח, שכשראתה ליום ל"ד ללידתה אנו מטמאין אותה שמא לא היה ולד, וכשחוזרת וראתה ביום מ"א שהוא ח' לראייתה, ותרצה להיות שומרת יום כנגד יום, אנו אומרים שמא זכר היה, וראייה של יום ל"ד דם טוהר הוא, ועתה היא תחילת נדה ואינה טבולת עד מ"ח. וכן לענין נקיבה, שאם תראה יום ע"ד, ותחזור ותראה יום פ"א - תהא מקולקלת עד פ"ח.

דף ל' ע"ב

רבי ישמעאל למד שיצירת נקיבה ביום פ"א מטומאה - שטימא וטיהר בזכר, וטימא וטיהר בנקבה, מה כשטימא וטיהר בזכר יצירתו כיוצא בו, שהרי מ' יום טיהר וטימא, ז' לטומאה ול"ג יום לימי טוהר, ויצירתו בארבעים יום. אף כשטימא וטיהר בנקבה יצירתה כיוצא בה. ולחכמים אין למדין יצירה מטומאה. ועוד למד רבי ישמעאל מן התורה, שנאמר 'תלד' הוסיף לה הכתוב לידה אחרת בנקבה.

חכמים הוכיחו משפחותיה של מלכת אלכסנדרוס שבדקן ומצאן זכר ונקיבה למ"א. ולרבי ישמעאל היא ראייה מן השוטים, שמא זו שמצאו בה נקיבה נתעברה ארבעים יום קודם לכן, ואע"פ שהשקוה סם, לא כל גוף מקבל את הסם.

ור' ישמעאל הוכיח משפחותיה של קלפטרא מלכת יוונית שבדקן ומצאן זכר לארבעים ואחד, ונקבה לפ"א. ולחכמים היא ראייה מן השוטים, שמא נתעברה ביום ארבעים, ואע"פ שמסרוה לשומר אין אפוטרופוס לעריות, ושמא שומר עצמו בא עליה.

ואע"פ שמסתבר טעמו של רבי ישמעאל, שהכתוב מסייע לו, הלכה כחכמים שהם הרבים.

למה הולד דומה במעי אמו? לפנקס שמקופל ומונח, ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על ב' ארכובותיו, וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר העולם, נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר 'בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך'. ואל תתמה, שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיא. ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר 'מי יתנני כירחי קדם כימי אלוך ישמרני', איזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים? הוי אומר אלו ירחי לידה. ומלמדין אותו כל התורה כולה, שנאמר 'יורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחייה', ואומר בסוד אלוך עלי אהלי. וכיון שבא לאויר העולם, בא מלאך וסטרטו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר 'לפתח חטאת רובץ'.

ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, שנאמר 'כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון', 'כי לי תכרע כל ברך' זה יום המיתה, 'תשבע כל לשון' זה יום הלידה. ומה היא השבועה שמשביעין אותה? תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע. והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים, ונשמה שנתן בך טהורה היא, אם אתה משמרה בטהרה מוטב, ואם לאו הריני נוטלה ממך. משל לכהן שמסר תרומה לעם הארץ, ואמר לו אם אתה משמרה בטהרה מוטב, ואם לאו הריני שורפה לפניך.